

Foto: Jan Wouters.

Alarm voor de wereldzeeën!

Met de oproep "Oceanen, de longen van de wereld. Tot 80% van de zuurstof die ons in leven houdt, komt van de oceanen! En toch ... maken we de oceanen kapot ..." kondigde de Sea First Foundation vzw haar derde 'World Ocean Day' aan.

Deze studiedag waarbij de oceanen centraal staan, verwijst naar de door de Verenigde Naties erkende dag. De plaats van gebeuren is dit keer het Museum voor Natuurwetenschappen te Brussel. Een mooie locatie voor een dag over het leven in de zeeën en de oceanen, en de bescherming ervan.

En zo rijd ik op zondag 10 juni 2012 met een ochtendlijke zon naar Brussel in plaats van naar een duikstek. Na een wandeling door een typisch stadspark in de Europese wijk bereik ik het museum waar het seminarie zou doorgaan. Ik was er vorig jaar niet bij

en ben dus benieuwd hoe deze dag over biodiversiteit en de gevolgen van de visserij gegroeid was.

De timing is in ieder geval strikt, want ik krijg amper de tijd om een koffie als ontwakingsritueel te drinken. Door de lange rij wachtenden aan de inkom is het genieten van een bakje troost ingekort tot het naar binnen gieten van de hete inhoud.

Na een inleiding en de gebruikelijke administratieve richtlijnen, steekt Dos Winkel van wal. Deze enthousiaste voorvechter van de bescherming van de oceanen laat er geen gras over groeien. Ik krijg mijn twee-

de ontwakingschok – of begint de cafeïne plots in alle hevigheid te werken? – door de bewering dat het ideale ecosysteem niet meer bestaat. Doordat alles met alles verbonden is, is het een illusie te denken dat er nog afgelegen, geïsoleerde plaatsen met een natuurlijke harmonie bestaan. De negatieve effecten van het menselijk handelen heeft een globaal effect tot in de verste uithoeken van de oceaan. Hierdoor is het bestaan en creëren van beschermde zee-reservaten slechts een druppel op een hete plaat en moeten we streven naar één groot beschermd gebied.

Bonaire

In de afgelopen 50 jaar zijn alle koraalriffen ter wereld ernstig in kwaliteit achteruitgegaan. Er bestaat momenteel geen enkel gezond koraalrif meer. De schade is zo erg, dat zelfs uit de ruimte de achteruitgang zichtbaar is. Klimaatverandering (o.a. door abnormaal hoge broeikasgasemissies), verzuring, vervuiling met chemicaliën (zoals dioxines en pcb), plastic (zelfs bioafbreekbaar is geen oplossing want dat transformeert in kleine plasticdeeltjes die zich in de fauna en flora opstapelen) en overbevising kunnen als schuldigen aangeduid worden. Sommige wetenschappers verwachten dat zonder doortastend ingrijpen tegen 2050 koraalriffen een rareiteit zullen zijn.

Wat mij als schokkend overkomt, zijn de voor-en-nafoto's van een rif in Bonaire. Zelfs in dit goed beschermd gebied in de Caribische Zee is het rif door vernietigende invloeden nu al zo'n 70% in kwaliteit achteruit gegaan. De foto's tonen in kleur de gevolgen van onze samenleving op deze ver afgelegene koralen. De boodschap dat iedereen – wij duikers in de eerste plaats – een ambassadeur van de oceaan zou moeten zijn, klinkt ineens minder als een slogan.

Noordzee

Komt bij mij de gedachte op dat die mooie koraalriffen toch wel ver weg zijn waardoor ik niet onmiddellijk zie wat ik daar aan kan veranderen als de volgende spreker, Klaudie Bartelink, reeds het podium opklimt. Haar betoog is dat de Noordzee bedrieglijk grijs lijkt, maar in werkelijkheid een nog ongekende bron van biodiversiteit is. Niet onbekend met het duiken in de Noordzee onderstreep ik mentaal haar uitspraak. Immers wrakken vormen een oase van leven in deze vochtige woestijn. We mogen terecht van een woestijn spreken, want 90% van de bodem bestaat uit zacht substraat. Het zeeleven heeft het moeilijk om daarop een bestaan op te bouwen. Omdat het meeste leven het best gedijt op stevige ondergrond, is het belangrijk dat de harde substraten behouden blijven, zelfs al zijn ze artificieel zoals scheepswrakken. Wrakken verdienen dus onze bescherming. Toch moeten we ook voor de zachte bodem zorgen, want slechts 10% van het leven komt op beide substraten voor. Klaudie ontwikkelt beroepsmatig educatieve producten en gebruikt daarvoor fre-

Boven: Klaudie Bartelink sprak over de bescherming van de Noordzee.

Onder: Katrien Vandevelde had het over de bescherming van haaien.

Boven: Milieu filosoof Floris van den Berg.

Onder: De voorzitter van SFF België, Judith Wouters, en Dr. Sidney Holt.

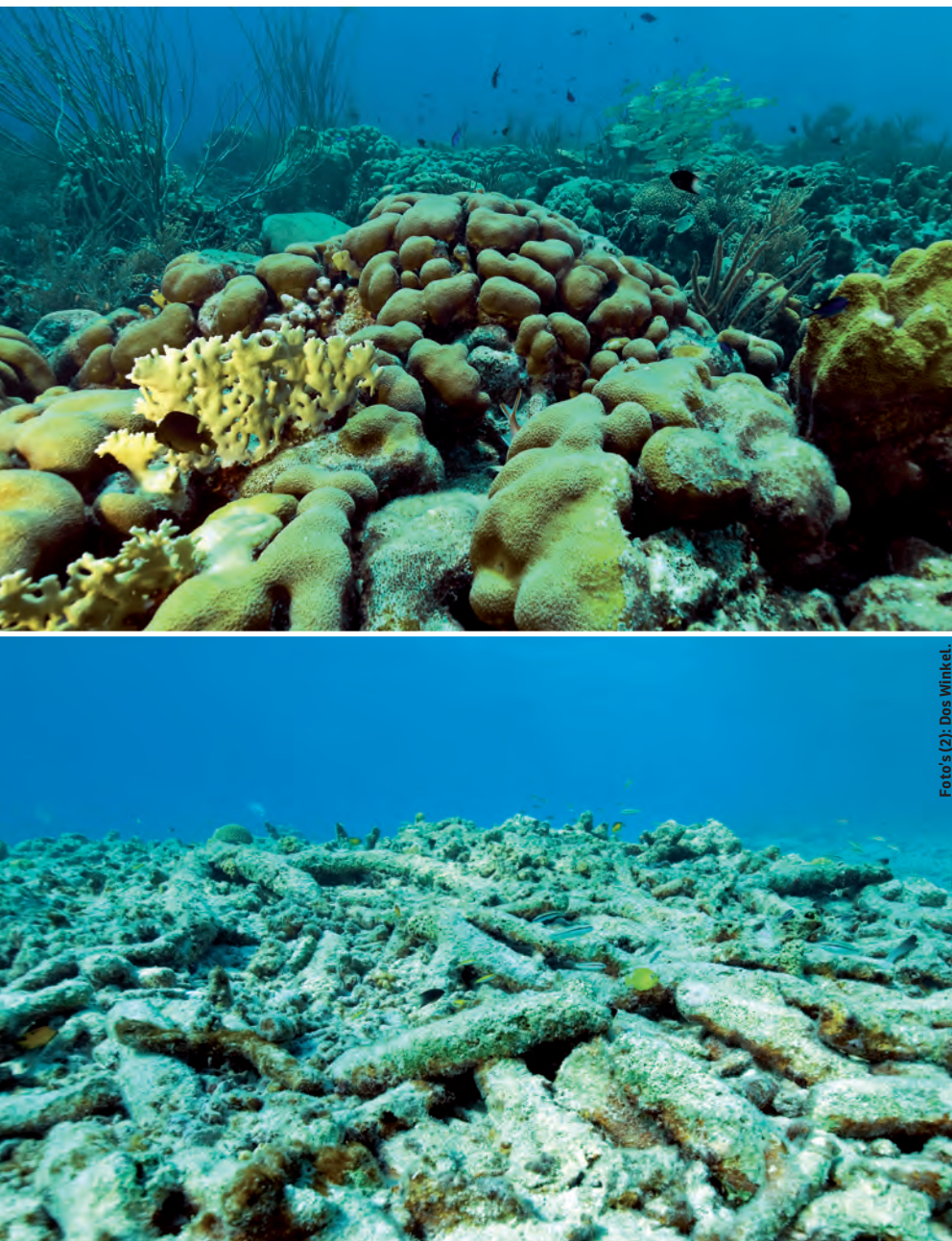

Foto's: Jan Wouters.

Antarctica

Van de Noordzee naar de koude van de Zuidpool in een fractie van een seconde: mariene biologe Freija Hauquier neemt ons mee naar Antarctica waar de invloed van de klimaatverandering zeer groot is. Ze vertelt ons waarom de Zuidpool door afstand, stromingen en winden een geïsoleerd eiland is. Hierdoor is dit werelddeel zeer interessant vanuit biologisch standpunt.

Ik begin zowaar te denken dat de uitspraak "een ideaal ecosysteem bestaat niet meer" van de inleiding hierdoor tegengesproken wordt. Freija ontucht me echter snel door aan te tonen dat we ook hier bij extreme vriestemperaturen een negatieve invloed uitoefenen. Ze legt haarfijn uit hoe klimaatverandering impact heeft op de verschillende, unieke levensvormen die er aan de kust en in de diepzee voorkomen. En zoals bij veel ecosystemen start de ontregeling onderaan de voedselketen. Het is dan ook met verwondering dat ik de vraag uit het publiek aanhoor als ware dat het WWF (World Wildlife Foundation) een Noors schip sponsort dat onder het mom

Een rif in Bonaire, in februari 2001 en enkele jaren later in november 2010.

van wetenschappelijk onderzoek het levensnoodzakelijk krill op een industriële wijze uit de poolzee haalt. Dit werd bevestigd door Freija, maar waarom ze dat juist deden, wist ze niet.

één oceaan

Op zo'n dag is het niet verwonderlijk dat de lunch eenvoudig is en geen vis bevat. Immers, volgens de organisatoren is onze moderne visserij een bedreiging voor het visbestand. Iets wat ons duidelijk wordt na de uiteenzetting van de Brit Dr. Sidney Holt. Een man met veel internationale ervaring op het vlak van visserij. Hij begint zijn be-

toog met liefde voor de oceaan. Een NASA-film over de stromingen onderstreepst zijn stelling dat we niet zeven, maar slechts één oceaan hebben. Deze film toont alleen de oppervlaktestromingen, maar onder de zeespiegel zijn er veel grotere krachten werkzaam: rivieren en grondverschuivingen die velen malen groter zijn dan de Mississippi, hete schoorstenen op duizenden meters diepte, enz. Deze oceaan zorgt voor het leeuwendeel van de zuurstofproductie, het opslaan van koolzuurgas en warmte, ... en is dus noodzakelijk voor het leven op land. We moeten dus niet proberen om één soort te redden, maar onze inspanningen

richten op de vrijwaring van die ene oceaan. Vind je één oceaan een overdreven standpunt? Op de bodem naast een schoorsteen, een zogenaamde 'hot vent', ontdekte een duikboot een krant uit Lissabon! Dit bewijst dat leven overal is, zelfs op de meest extreme plaatsen. Maar vuilnis ook.

plasticvervuiling

Het laatste greintje 'superioriteit' wordt niet gedaan als hij het heeft over het zelfbewustzijn. Lang werd gedacht dat alleen de mens van zichzelf bewust is. We zouden immers de enige wezens zijn die zichzelf herkennen in een spiegel. Pech, de dolfin is daar al meer dan 60 miljoen jaar toe in staat. Het dier is dus niet alleen intelligent, maar is zich ook bewust van zijn bestaan. De vele beelden van het afslachten van dolfijnen, denk maar aan de documentaire 'The Cove', maakt deze bewustwording alleen maar griezeliger.

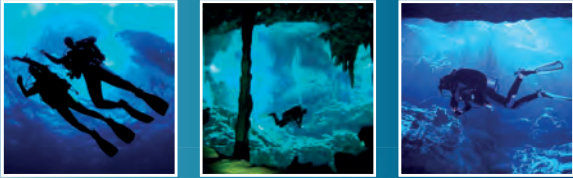
En toch zijn wij deze nog grotendeels onbekende wereld kapot aan het maken door overbevissing, vervuiling met plastic en chemicaliën, stijging van de temperatuur, ... Zelfs als we nu acties ondernemen, zal het opruimen nog een zeer lange en dure weg zijn. En het is de vraag of we het nog kunnen redden!

Als toemaatje krijgen we een animatiefilm over de overbevissing en daarop aansluitend een trailer van een film over het effect van plasticvervuiling op albatrossen te zien. Deze statige vogels vinden plastic aantrekkelijk en voeden er hun jongen mee. Die sterven dan de hongerdood met een volle maag.

haaien en tonijnen

Ook de haai wordt hier niet vergeten. De 'Sea First Foundation' (SFF) presenteert haar wedstrijd ter bescherming van de haaien. De uitdaging bestaat uit het opzetten en uitvoeren van een teamproject dat de omgeving bewust maakt van de overbevissing van haaien. Deze wedstrijd richt zich naar de jongeren en werd uitvoerig besproken in de vorige editie van de Hippocampus.

De voorzitter van SFF België, Judith Wouters, neemt de bescherming van de echte tonijnen op zich. Wereldwijd blijft ten opzichte van het jaar 1900, nog maar 3% van alle visbestanden over. Vele soorten zijn al uitgestorven. Populaties van mariene toppredators zoals tonijn, zwaardvis, kabeljauw en bepaalde haaisoorten zijn sinds de start van de 20e eeuw gemiddeld met

Waar service het belangrijkste product blijft!

ELKE DAG TOT UW DIENST
van 10u tot 12u30 en van 13u30 tot 19u
zaterdag van 10u tot 18u

Jubellaan 54 | 2800 Mechelen
Tel. 015 43 01 31
Fax 015 43 01 35
info@dezeeman.be
www.dezeeman.com

SeaLife

Laat je fantasie de vrije loop

Al dat moois om je heen, dat wil je toch met al je vrienden delen? Daarom heeft SeaLife een ongelooflijk makkelijke camera voor je gemaakt: de DC 1400. Krachtig, compact, met tiptoetsgemak en een fraai 7" display voor totale controle. Tot 60 meter diepte!

SeaLife Benelux Tel: +31 (0)10 59 103 88
verkoopadressen en informatie: www.sealife-cameras.eu

wrakduiken

€ 520

6 dagen - 6 nachten
in vol pension
10 duiken: voor groepen.

- Minimum 3*Duikers
- Verzorgde keuken
- Comfortabel hotel
- Volledig pension
- Vullen van de flessen in het duikcentrum
- Gans het jaar door (behalve juli en augustus)

**CLUB INTERNATIONALE DE PLONGEE
DU LAVANDOU**
SUR LE PORT - 83980 LE LAVANDOU - FRANCE
Tél: +33-4-94-71-54-57 Fax: +33-4-94-15-13-09
www.cip-lavandou.fr info@cip-lavandou.fr

UW DUIKSPORTZAAK MET EEN PRIMA SERVICE

- Alle kwaliteitsmerken
- Vulstation 300 bar
- Eigen hersteldienst
- Verhuur duikmateriaal

**TE HUUR
DEMONSTRATIE DUIKTANK**

- op wielen
- L3m x B2m x H2m
- met 5 vensters 80x100 cm
- geleverd met filter en verwarmingssysteem

PAUL DE WEERDT
Welleweg 72 - 9320 Erembodegem
Tel: 0475/73 25 74
www.aqualand.be - info@aqualand.be
Open: di-wo-do-vr: 18-21 u & za: 10-12 u en 13-18 u

Foto: archief Hippocampus.

Foto's (2): Jan Wouters.

Boven: Allemaal gevonden in de magen van albatrossen.

Midden: Mariene biologe Freija Hauquier en Dos Winkel, de ambassadeur van de Oceanen.

Onder: Een eenvoudige lunch zonder vis.

men wereldwijd gestaag af door overbevissing, bijvangst en vervuiling. Vooral de blauwvin-, geelvin- en grootoogtonijn zijn er erg aan toe. De blauwvin dreigt door overconsumptie en overbevissing het einde van het decennium niet meer te halen. Maar ook de andere tonijnsoorten worden steeds meer bevestigd, net omdat de populaire soorten in aantal afnemen.

Ook de manier waarop deze vissen gevangen en behandeld worden, roept vragen op. Duurzame tonijnvangst betekent niets op het vlak van dierenwelzijn. Tonijnen komen namelijk ook in de 'duurzame' zeevisserij met het label van de Marine Stewardship Council (MSC) op gruwelijke wijze door langdurige verstikking en invriezing aan hun eind. Op de schepen worden de vissen gewoonlijk uiterst ruw en wreed behandeld alsof het gevoelloze blokjes hout zijn. De visserijsector doet niets om hierin verbetering te brengen. De oorzaak van de wrede viswijzen zou liggen in het totaal ontbreken van enige wetgeving hieromtrent. Blijkbaar bestaat er niet zoiets als dierenwelzijn voor zeevissen. Eigenaardig ...

Van tonijn naar sushi is een kleine stap. De film 'Sushi: The Global Catch' is een documentaire over de impact die de alsmaar populairder wordende Japanse sushi op de populatie blauwvintonijn heeft.

bewustwording

Milieufilosof Floris van den Berg krijgt het woord voor de nabeschouwing. De oceanen en de zeeën zijn onzichtbaar voor de meeste mensen en daarom is het belangrijk dat we ze voor het publiek aanschouwelijk maken. De grote oceaan, in al haar schoonheid en diversiteit, is tegelijkertijd een bron van voedsel en een afvalbak. Door de industrialisering is de invloed van de mens de afgelopen decennia op de zeeën zo groot geworden dat al het zeeleven gevaar loopt. De 'plastic soep' (massa's rondrijvend plastic op bepaalde plaatsen in de oceaan), overbevissing, walvisjacht, slachting onder de haaien voor hun vinnen, bodemsleepnetten, olievervuiling, ... allemaal door mensen veroorzaakte problemen. De ecologische crisis op zee is deel van de globale ecologische crisis - dat wil zeggen de door mensen veroorzaakte degradatie van

ecosystemen - waarmee we zelfs ons eigen voortbestaan in gevaar brengen. De ecologische crisis is een gevolg van een instrumentele, uitbuitende houding ten aanzien van milieu en dieren.

Het is de hoogste tijd om onze relatie met de natuur, met de zee, te herzien. We moeten ons bewust worden van onze afhankelijkheid van ecosystemen, inclusief de zeeën. Het probleem is echter dat iedereen denkt aan het eigenbelang op korte termijn, waardoor we de gemeenschappelijke belangen op lange termijn uit het oog verliezen. Ook hier past het aanschouwelijk maken in het plaatje voor het zee-ethischer van jan-met-de-pet en het doen nadenken over zijn eigen rol als burger-consument.

Wij moeten het probleem oplossen. Ik heb nog geen idee hoe, maar zijn voorstel om geen vis meer te consumeren lijkt me een beetje te simpel. Of vergis ik me?

Als ik de zaal uitwandelen, ben ik niet groener dan toen ik ze binnenstapte. Maar de boodschap dat iedere duiker een ambassadeur van de oceaan moeten zijn, klinkt minder als een leuke, wervende slogan. Misschien na deze dag toch ietsje blauwer geworden?

■

PATRICK VAN HOESERLANDE

Weblinks

Sea First Foundation: www.seafirst.be

Polar Foundation: www.polarfoundation.org

Film over vervuiling in Midway: www.youtube.com/watch?v=Ai3IKO_afqs&feature=relmfu

De oceaan in beweging: www.nasa.gov/topics/earth/features/perpetual-ocean.html

Overbevissing: www.youtube.com/watch?v=NX06dKOYANU

Project 'Red de haai': www.reddehaai.be

Sushi 'The Global Catch': www.sushitheworld.com

Tonijnvangst: www.sustainable.com